گفتوگۆ لەگەڵ هونەرمەند بەدەرەدین بابەکر.. سازدانی: کامەران حاجی ئەلیاس

هونەرمەند بەدەرەدین بابەکر: بۆ گەیشتن بەئاستی موزیکی جیهانی ،پێویستە فۆرمە جیاوازەکانی مۆسیقای کوردی نوێ بکرێنەوە
هونەرمەند (بەدەرەدین بابەکر نەجم)، لە ساڵی 1980 هاتۆتە نێو دونیاری هونەری موزیك زیاتر لە (46) ساڵە خزمەت بە هونەری کوردی دەکات، ئەندامی بەشی موزیکی لقی هەولێری سەندیکای هونەرمەندانە، ئەندامی کارای چەندین تیپی موزیکی بووە وەکو(تیپی موزیکی گوڵان،تیپی هەولێر، گروپی ڕەسەن، تیپی کەلەپووری ،تیپی قەڵاومنارە،تیپی رۆشنبیری تورکمانی..) لەکوردستان بەشداری چەندین کۆنسێرت کردوە لە دەرەوەی کوردستان ل□ و□لاتانی (ئەڵمانیا،هۆڵەندا،فیلندا،بولگاریا،یۆنان ،نەمسا،ئیسپانیا، سلۆفاکیا،تورکیا،ئێران، لوبنان ،ئوردن..) بەشداری چەندین کۆنسێرتی کردووە، هەروەها چەندین ئاوازی بۆ سروود و گۆرانی داناوە لە تیپی هونەرە مللیەکانیش چەندین ئاوازی داناوەو دابەش کردنی بۆ کردوون ئێمە لە نزیکەوە بە چەند پرسیارێك بەسەرمان کردە.

هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئەلیاس

- پێمان باشە سەرەتا باس لە چیرۆکی ئاشنا بوونت بە هونەری موزیك بۆ خوێنەرامان بکەیت؟
- سەرەتای ئاشنا بوونم بەهونەری موزیك دەگەرێتەوە بۆ سەرەتای هەشتاکانی سەدەی رابردوو جگە لەوەش، لە قۆناغی خوێندنی سەرەتایم لە قوتابخانە گرنکی زۆر دەدرا بە وانەی هونەری لەوێ فێری سروودە نیشتمانیەکانیان دەکراین، وە هەروها لە بنەماڵە کەشمان خولیای هونەر هەبوو، وە کو خوالێی خۆشبێت (مام حاجی مجید نجم) کە بە (مامکۆ) ناسرابوو وەك شانۆکارێك لە سەرە تای حەفتاکان رۆڵی بە ر چاوی هە بووە لە شاری هەولێر هەوەروها مامۆستا نەجمەدینی براگەوەم کە پێش من دەستی بە کاری هونەری کردبوو زیاتر ئەمیش هاوکارم بوو بۆ ئەوەی بێمە ناو دونیای موزیك .. نا بێ ئەوەشمان لە یاد بچێت کە لەسەردەمی ئێمەدا فێرگەی زۆر باشی هونەری هەبوو

خوولی هونەری بە هەموو بەشە هونەرییەکان بەخێرایی لە چالاکی قوتابخانەکان و کۆشکی هونەر دەکراییەوە گرنگی زۆر بەئارەزوو مەندانی هونەر دەدرا..ئەمەش بەشداری کارامان دەکرد.. بەم شێوەیە تەکەڵاوی هونەری موزیك بووین.

- کێ بوون ئەوانەی کە بەهرەی تۆیان دۆزییەوە؟
- بۆ یەکەم جار خوولەکی موزیك لە کۆشکی هونەر لەسەردەستی مامۆستای نەمر (شەهرزاد حوزەری) کرایەوە من وەك قوتابییەك بەشداری ئەو خوولەم کرد . لە دوای تاقیکردنەوە توانیم سەرکەوتن بەدەست بهێنم بەیە زۆر سوپاسی دەکەم هەر لەوە لەسەر دەستی مامۆستایان (نەجمەدین بابەکر، زوهەیر تەحسین) فێری ئەلف و بێی موزیك بووم زۆر هاوکاروم بوون هەر لەو خوولە توانیم ئامێری عودم بژەنم لێرەدا زۆر سوپاسیان دەکەم.

*کامە ئامێری موزکیت زیاتری لەلای خۆشەویستە؟ وەکو دیارە ئێوە چەندین ئامێری موزیکی دەژنن؟

- ئەوەی راستی بێت هەموو ئامێرەکانی موزیك سۆزی تایبەتی خۆی هەیە چێژ دەبخشن بەگوێچکەی مرۆڤدا، بەڵام لای من ئامێری عود زیاتر خۆشەویستە ئەو ئامێرە یەکێکە لە کۆنترین و ناسراوترین ئامێرەکانی موزیك لە رۆژهەڵاتی ناوەراست و کوردستان زۆرکەسیش بە پاشای ئامێرەکانی رۆژ هەڵاتی ناوزەند دەکەن ..عود لە نەو مۆسیقای کوردی شوێنەکی زۆر گرنگی هەیە بەتایبەتی بە مۆسیقای کلاسیکی کوردی و مقامە کوردییەکان و گۆرانییە خەمگینەکان و هەستیارەکان بەجۆرێك هەست و سۆزی زۆری تێدایە.. من جگە لە عود ئامێری جەمبوش و درماس و ریتم شارەزایەکی باشم هەیە لە گەڵ زۆرێك لە تیپەکان توانیتم بە سەرکەوتووی ئەم ئامێرانەش بژەنم.

*خوێندنەوەی نۆتە بە ژەنیار تا چەند گرنگە؟ مەرجە ژەنیار بزانێت نۆتە بخوێنێتەوە؟

- بەڕاستی نۆتەی مۆسیقا گرنگە بۆ فێربوونی ژەنیار، یارمەتیت دەدات ئاوازەکان بە شێوەیەکی دروست بژەنیت، ڕیتم و خێرایی بناسیت لەگەڵ ژەنیارەکانیتر کار بکەیت،بەجۆرێك پارچە مۆسیقاکان ئاسانتر لەبیرت بمێنن نۆتەی مۆسیقا وەك پیت و وشەی زمانە هەر وەك چۆن بە پیت دەتوانیت کتێب بخوێنیت، بە نۆتەش دەتوانیت مۆسیقا بخوێنیت، بەڵام زۆر ژەنیاریش هەیە سەرەتا بە گوێگرتن و ڤیدیۆ فێربوونە توانای زۆرباشیان هەیە لەگەڵ گروپە هونەرییەکان کاری هونەری ئەنجام دەدەن ژەنیاری بەتوانان و کاری لایڤ میوزکیش دەکەن.

*چەندین فۆرمی موزیکی کوردی هەن چۆن دەتوانیین پەرە بەو فۆرمە موزیکیان بدەین بۆ ئەوەی بگات بە ئاستی موزیکی جیهانی؟

- فۆرمەکانی مۆسیقای کوردی یەکێکە لە دەوڵەمەندترین مۆسیقا ناوخۆییەکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست چونکە هەڵگری مێژوویەکی درێژ زمانەکی دەوڵەمەند و فۆلکلۆری جیاوازە، بەڵام هێشتا لە ئاستی جیهانی وەك پێویست ناسراو نەبووە ..بۆ گەیشتن بەئاستی موزیکی جیهانی ،پێویستە فۆرمە جیاوازەکانی مۆسیقای کوردی نوێ بکرێنەوە و بە شێوازێکی مۆدێرن پێشکەش بکرێن لە هەمان کاتدا دروستکردنی ئۆرکێسترای کوردی پرۆفیشنال و هاوکاری و پەیوەندی لەگەڵ مۆسیقارە جیهانییەکان لەگەڵ بەکارهێنانی نۆتەی مۆسیقای نێودەوڵەتی و مۆسیقای مۆدێرن و پاپی کوردی بەجۆرێك بێت کە پاراستنی ناسنامەی کوردی لەخۆبگرێت، واتە ڕۆحی موزیکی کوردی پارێزراوبێت و تەنها کۆپی مۆسیقای بیانی نەبێت.
  مۆدێرنکردنی ئامێرە و ریتم وە تێکەڵ کردنی ئامێرە کوردییەکان و ئامێرە ڕۆژئاواییەکان وەك پیانۆ گیتار و ئامێرە فودارەکان لەگەڵ ئەمەشدا مۆسیقای کوردی هەموو ئەو تایبەتمەندییانەی هەیە کە ببێتە مۆسیقایەکی جیهانی چونکە هەڵگری مێژوو، هەست و ناسنامەیەکی دەوڵەمەندە، بەڵام بۆ گەیشتن بە ئاستی جیهانی، پێویستە تەکنەلۆجیا بەکاربهێندرێت فێرکاری نوێ پەرە پێ بدرێت وپشتگیری دارایی و میدیایی هەبێت وە مۆسیقا بە شێوازێکی مۆدێرن پێشکەش بکرێت ئەگەر ئەم هەنگاوانە جێبەجێ بکرێن دەتوانرێت مۆسیقای کوردی لە داهاتوودا شوێنێکی گرنگی لە نێو مۆسیقای جیهاندا هەبێت .
  *ئەو کۆمووکوڕیانە چین کە لە نێو موزیکی کوردیدا هەن ؟
- هونەری کوردی بە گشتی بەشێکی گرنگە لە کەلتوور و ناسنامەی گەلی کورد چونکە هونەر وەك ئامرازێك بۆ دەربڕینی هەست مێژوو و ژیانی کۆمەڵایەتی بەکاردێت بەڵام، وەك هەر هونەرێکی دیکە هونەری کوردیش هەندێك کۆمووکوری و گرفت هەیە کە کاریگەری لەسەر پێشکەوتن و گەشەکردنی داناوە.
  یەکێك لە گرنگترین کۆمووکورییەکان کەمی پشتگیریی دارایی و هونەرییە زۆرێك لە هونەرمەندانی کورد بەبێ هاوکاری و پشتگیریی پێویست بەرهەمەکانیان پێشکەش دەکەن ئەمەش وای کردووە هەندێك بەرهەمی هونەری بە ئاستێکی باش پێشکەش نەکرێن ،کێشەیەکی دیکە بریتییە لە کەمی دامەزراوە و

پەیمانگاکانی فێرکردنی هونەر لە هەندێك ناوچەدا خوێندنی هونەر بە شێوەی ئەکادیمی بەهێز نییە، بۆیە هەندێك هونەرمەند بە شێوەی سادە و بە ئەزموونی تایبەتی فێر دەبن. هەروەها، هەندێك جار تەنها جۆرێکی دیاریکراوی هونەر پشتگیری دەکرێت و جۆرەکانی دیکە وەك شانۆ، وێنەکێشان یان مۆسیقای نەریتی گرنگیی پێویست نادرێت. ئەمەش بووەتە هۆی لاوازبوونی هەندێك بوار لە هونەری کوردی.

لە لایەکی دیکەوە کۆپیکردن و دووبارەکردنەوەی شێوازەکان بەبێ داهێنانیش یەکێکە لە کێشەکان، هەندێك هونەرمەند زیاتر هەوڵ دەدەن شێوازی کەسانی دیکە دووبارە بکەنەوە لەجیاتی ئەوەی شتێکی نوێ و داهێنەرانە پێشکەش بکەن.هونەری کوردی هەرچەندە دەوڵەمەند وپڕ ئەزموونە، بەڵام بە پێشڤەچوونی زیاتر پێویستی بە پشتگیریی وگرنگیدان بە خوێندنی هونەر و هاندانی داهێنەران بکرێت، تاکو بتوانێت لە ئاستێکی باشتردا گەشە بکات.

*باشە وەکو هونەرمەندێك ئاستی گورانی و موزیکی کوردی چۆن دەبینیت؟

- لەو سەردەمەی ئێستا هونەری مۆسیقای کوردی هەندێك پێشڤەچوونی باشی کردووە بەڵام هەندێك کێشەش هەیە واتە نە زۆر باشە نە زۆریش خەراپە لە ئێستادا چەندین گەنج لە نەوە موزیکی کوردی شوێن پەنجەیان دیارە لە رووی مۆسیقا ستۆدیۆ و تەکنەلۆجیا پێشکەوتووە بەهۆی سۆسیال میدیا بەهەرمی باش بڵاودەکەنەوە چەندین هونەرمەندی موزیکی و گۆرانیبێژی ئەکادیمی بوونیان هەیە کاری زۆر باشیان کردووە چ لە کوردستان یاخود لە دەرەوەی کوردستان، بەڵام کێشەی تریش هەن بۆ نموونە هەندێك گۆرانیبێژ تەنها بە ترێند گۆرانی دەڵێن بەجۆرێك هەندێ گۆرانی لە رووی تێکست و ئاواز و دەنگەوە زۆر لاوازن..لەلایەکی تریشەوە هەندێ گۆرانیبێژ لەرێگەی کۆمپیوتەر و کۆپیکردنی ئاوازی تورکی یان عەرەبی یان فارسی کاردەکەن ئەمەش کاریگەری نەرێنی لەسەر گۆرانی کوردی دروست کردووە .